

УДК 334.06

Марина РЕТА, Ігор ПОГОРЕЛОВ, Марія ЛУЩИЦЬКА

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ВИБОРУ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Резюме. Протягом тривалого періоду на рівні законодавства розробляються та впроваджуються альтернативні системи оподаткування, які дають можливість підприємствам малого бізнесу не тільки спростити облікові процедури, але й зменшити податкове навантаження. Вибір системи оподаткування має бути зваженим та методично обґрунтованим. У зв'язку з цим у статті розглянуто підхід щодо прийняття рішення про вибір системи оподаткування малим підприємством на основі відносного критерію – рентабельності продажу. Використання такого підходу дозволяє платникові прийняти рішення відносно переходу на певну альтернативну систему оподаткування або про недоцільність такого переходу. Наведено числові приклади, які наочно підтверджують доцільність та простоту використання запропонованого підходу.

Ключові слова: мале підприємство, податок, загальна система оподаткування, спрощена система оподаткування, єдиний податок, рентабельність продажу, економічний ефект, чистий прибуток.

Marina RETA, Igor POGORELOV, Maria LUSCHITSKAYA

METHODICAL APPROACH TO THE CHOICE OF SYSTEM OF THE TAXATION OF SMALL BUSINESS ENTERPRISES

Summary. For national economy small business is one of the main factors of development. After all economic development of the country is inseparably linked with growth of enterprise activity. The taxation of subjects of small business represents one of the most important and most effective levers of state regulation of market economy. In article legislative approaches to criteria of definition of subjects of small business are analysed, divergences in legislative documents are revealed. Conditions and practical opportunities of transition of small enterprise on alternative system of the taxation are analysed. During the long period at the level of the legislation alternative systems of the taxation which give the chance to small business enterprises are developed and take root not only to simplify registration procedures, but also to reduce tax loading. The choice of system of the taxation has to be weighed and methodically reasonable. In this regard in article approach to making decision on a choice of system of the taxation small enterprise on the basis of relative criterion – profitability of sales is considered. Use of such approach allows the payer to make the decision concerning transition to a certain alternative system of the taxation or on inexpediency of such transition. In article numerical examples which visually confirm expediency and simplicity of use of the offered approach are given. Features of offered approach consist that problems of use of alternative systems of the taxation are investigated not only from positions of state regulation of economy, but, first of all, from the point of view of opportunity and expediency of use by subjects of small business. Besides, the offered approach doesn't exclude use of other criteria of decision-making, and on the contrary, supplements them and expands opportunities from the point of view of suspension and validity.

Key words: small business, tax, general taxation, simplified tax, flat tax, return on sales, economic impact, net income.

Постановка проблеми. Для економіки країни малий бізнес є одним із головних факторів розвитку. Адже економічний розвиток невідривно пов'язаний зі зростанням підприємницької активності. А розвиток саме малого бізнесу є найперспективнішим засобом створення конкурентної ринкової економіки. Одним із інструментів державної політики стимулювання діяльності малих підприємств є можливість вибору суб'єктами малого підприємництва загальної або спрощеної системи оподаткування. Альтернативні системи оподаткування дають можливість оптимізації податкових платежів, що в сучасних умовах господарювання є одним зі шляхів мінімізації витрат підприємства, що в цілому впливає на результати фінансово-господарської діяльності малого підприємства. Отже, проблема вибору оптимальної системи оподаткування є важливим моментом для господарюючих суб'єктів і потребує розроблення одночасно простих, але досить зважених та обґрунтованих підходів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання удосконалення сучасної вітчизняної податкової системи та систем оподаткування на державному рівні вивчають М. Азаров, Т. Єфименко, О. Кириленко, С. Тигипко та ін. Теоретичним та практичним аспектам вивчення особливостей оподаткування малого бізнесу присвятили свої праці вітчизняні та зарубіжні вчені: З. Варналій, В. Геєць, Б. Данилишин, С. Дорогунцов, М. Долішній, М. Єрмоленко, М. Журавльова, Ю. Іванов, В. Карсекін, І. Комарницький, М. Крупка,

С. Ксьондз, С. Мочерний, Ю. Ніколенко, М. Чумаченко, А. Чухно, Е. Аткинсон, К. Брауер, П. Мікеладзе, Е. Селігман, Дж. Стігліц та інші. Методологічні аспекти концепції вибору системи оподаткування, визначення та організації податкового обліку на підприємстві стали об'єктом дослідження таких вчених, як Ф. Бутинець, М. Білуха, О. Гусакова, М. Дем'яненко, М. Коцупатрий, С. Левіцька, Т. Мікитенко, А. Малишкін, А. Мурашко, О. Найдено, Т. Савчук, В. Сердюк, Ю. Іванов.

Отже, протягом існування податкової системи розроблено різні закордонні та вітчизняні підходи щодо вибору системи оподаткування підприємств малого бізнесу. Однак проведені дослідження потребують систематизації та доопрацювання з точки зору практичного оцінювання альтернативних систем оподаткування, аналізу й прогнозування податкових платежів з метою прийняття ефективних управлінських рішень у галузі оподаткування суб'єктів малого підприємництва.

Метою статті є вивчення особливостей оподаткування малого бізнесу, виявлення позитивних та негативних сторін спрощеної системи оподаткування, а також вивчення питання щодо доцільності її використання.

Виклад основного матеріалу. Основна ідея спрощеної системи оподаткування обліку та звітності – це заміна низки податків на один податок, що обчислюється за спрощеними правилами, тобто на «єдиний податок».

На сьогодні у законодавчій базі України існують розбіжності щодо кількісних критеріїв визначення суб'єктів малого підприємництва. Згідно з Господарським кодексом України (ГКУ) [6] в залежності від кількості працюючих та обсягу валового доходу від реалізації продукції за рік вони можуть бути віднесені до малих, середніх або великих підприємств (табл. 1).

Таблиця 1

Класифікація підприємств за розміром відповідно до ГКУ

Table 1

Classification of company size according to the Commercial Code of Ukraine

<i>Підприємства</i>	<i>Критерії</i>	
	<i>Середньооблікова кількість працюючих, чол.</i>	<i>Обсяг валового доходу від реалізації за рік, млн. грн.</i>
Малі	Не перевищує 50	Не перевищує 70
Середні	50 – 200	70 – 100
Великі	Понад 200	Понад 100

Як можна побачити з даних таблиці 1, до малих підприємств згідно з ГКУ відносяться підприємства, середньооблікова чисельність яких не перевищує 50 осіб, а обсяг валового доходу від реалізації за рік не перевищує 70 млн. грн.

При загальній системі оподаткування малі підприємства нараховують та сплачують усі види податків, передбачених ст.9 та ст.10 (за винятком єдиного податку) ПКУ за ставками, які визначені для відповідних податків згідно з ПКУ.

Окрім того, відповідно до п. 154.6 ПКУ [2] на період з 01.04.2011 р. до 01.01.2016 р. малі підприємства, перебуваючи на загальній системі оподаткування, мають право застосовувати нульову ставку податку на прибуток у разі, якщо їх дохід кожного звітного податкового періоду нарастаючим підсумком з початку року не перевищує трьох мільйонів гривень та нарахованої за кожен місяць звітного періоду заробітної плати (доходу) працівників, які перебувають з платником податку у трудових відносинах, є не меншим, ніж дві мінімальні заробітні плати, розмір якої встановлено законом, та які відповідають одному з таких критеріїв:

- а) утворені в установленому законом порядку після 1 квітня 2011 року;

б) діючі, у яких протягом трьох попередніх років (або протягом усіх попередніх періодів, якщо з моменту їх утворення пройшло менше трьох років), щорічний обсяг доходів задекларовано в сумі, що не перевищує трьох мільйонів гривень, та у яких середньооблікова кількість працівників протягом цього періоду не перевищувала 20 осіб;

в) які були зареєстровані платниками єдиного податку в установленому законодавством порядку в період до набрання чинності ПКУ та у яких за останній календарний рік обсяг виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) становив до одного мільйона гривень і середньооблікова кількість працівників становила до 50 осіб.

Право на застосування спрощеної системи мають малі підприємства, які відповідають критеріям, наведеним у таблиці 2.

Таблиця 2

Критерії застосування спрощеної системи оподаткування малими підприємствами

Table 2

Criteria for the application of the simplified system of taxation small businesses

<i>Критерії</i>	<i>Група платника єдиного податку, юридичної особи</i>	
	<i>Група 4</i>	<i>Група 6</i>
Граничний обсяг доходу за рік	5 млн. грн	20 млн. грн.
Максимальна кількість найманих працівників	Середньооблікова кількість працівників не перевищує 50 чол	

Як можна побачити з наведених даних, якщо за чисельністю критерій переходу на спрощену систему повністю співпадає з критеріями визначення малого підприємства згідно з ГКУ, то з точки зору граничного обсягу доходу не всі малі підприємства можуть перейти на спрощену систему, так як максимальний розмір доходу для цього обмежений у 20 млн. грн порівняно з 70 млн. грн, які згідно з ГКУ визначають мале підприємство.

Окрім того, згідно з п. 291.5 ПКУ встановлені обмеження для переходу на спрощену систему за окремими видами діяльності. Зокрема, не мають права застосовувати спрощену систему оподаткування підприємства (наприклад, виробництво, імпорту, експорту, реалізація підакцизних товарів і т.п.).

Як вже було зазначено, основною ознакою спрощеної системи оподаткування є застосування єдиного податку. Перелік основних податків, які застосовуються при загальній та спрощеній системі оподаткування наведено в таблиці 3.

Таблиця 3

Перелік основних податків на загальній та спрощеній системі оподаткування

Table 3

List of main taxes on general and simplified taxation system

<i>Назва податку/збору</i>	<i>Система оподаткування</i>	
	<i>Загальна</i>	<i>Спрощена</i>
Податок на прибуток підприємств	+	-
Податок на додану вартість (ПДВ)	+	-/+*
Збір за першу реєстрацію транспортного засобу	+	+
Екологічний податок	+	+
Плата за землю	+	-

Збір за користування радіочастотним ресурсом України	+	+
Збір за спеціальне використання води	+	+
Збір за спеціальне використання лісових ресурсів	+	+
Збір на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства	+	-
Мито	+	+
Податок на нерухоме майно	+	+
Єдиний податок	-	+

Закінчення таблиці 3

Continuation of table 3

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
Збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності	+	–
Збір за місця для паркування транспортних засобів;	+	+
Єдиний соціальний внесок на фонд оплати праці	+	+

* – Застосовується по вибору підприємства та у разі імпорту товарів і послуг.

Як можна побачити з таблиці 3, єдиний податок замінює такі податки: 1) податок на прибуток підприємств; 2) податок на додану вартість у разі вибору відповідної ставки єдиного податку; 3) земельний податок; 4) збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності; 5) збір на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства.

Відповідно до п. 293.1 Податкового Кодексу України [2] ставки єдиного податку для юридичних осіб встановлюються у відсотках до доходу, який визначається як чистий обсяг реалізації з урахуванням податку на додану вартість (табл.4).

Таблиця 4

Ставки єдиного податку для юридичних осіб

Table 4

Single tax rate for legal entities

<i>Критерії</i>	<i>Ставки єдиного податку для юридичних осіб, %</i>	
	<i>Група 4</i>	<i>Група 6</i>
Неплатники ПДВ	5	10
Платники ПДВ	3	7

При ухваленні рішення про вибір системи оподаткування необхідно ретельно зважити всі «за» і «проти», а також забезпечити максимально можливе урахування специфіки роботи суб'єкта підприємницької діяльності у майбутньому.

Найбільш загальний підхід для прийняття рішення про перехід на спрощену систему розглядається з точки зору отримання економічного ефекту шляхом розрахунку відносного зменшення (збільшення) податкових платежів за умови незмінності обсягів діяльності, асортименту, цінових параметрів і т.п. Проте показник економічного ефекту не дає можливості порівняти між собою результати діяльності підприємства у різні періоди часу.

Виходячи з переліку податків, визначених у таблиці 3, можна вивести залежність, при дотриманні якої за однакових умов господарювання перехід на спрощену систему зменшує обсяг податкових платежів:

- при переході з загальної системи оподаткування з ПДВ на спрощену системи без ПДВ

$$ПП + (ПЗ - ПК) + ЗП + ЗПД + ЗВСХ > ЄП, \quad (1)$$

де ПП – сума податкових зобов'язань з податку на прибуток;
 ПЗ – сума податкових зобов'язання з ПДВ;
 ПК – сума податкового кредиту з ПДВ;
 ЄП – сума податкових зобов'язань з єдиного податку;
 ЗП – сума податкових зобов'язань з земельного податку;
 ЗПД – збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності;

ЗВСХ – збір на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства.
 - при переході з загальної системи оподаткування з ПДВ на спрощену систему з ПДВ

$$\text{ПП} + (\text{ПЗ} - \text{ПК}) + \text{ЗП} + \text{ЗПД} + \text{ЗВСХ} > \text{ЄП} + (\text{ПЗ} - \text{ПК}); \quad (2)$$

- при переході з загальної без ПДВ на спрощену систему без ПДВ

$$\text{ПП} + \text{ЗП} + \text{ЗПД} + \text{ЗВСХ} > \text{ЄП}. \quad (3)$$

Як можна побачити, в залежності 2 присутні однакові показники (ПЗ–ПК), у разі скорочення яких залежність прийме набуду залежності 3.

Окрім того, з урахуванням того, що земельний податок, збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності та збір на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства сплачують не всі підприємства, а також те, що ці податки та збори мають несуттєвий розмір, у подальшому їх вплив на загальну суму податкових зобов'язань підприємства можна проігнорувати, але слід враховувати, що їх наявність є додатковим фактором, що може стимулювати підприємство перейти на спрощену систему.

Враховуючи вищесказане, формули 1–3 можна відповідно представити у такому вигляді:

- при переході з загальної системи оподаткування з ПДВ на спрощену системи без ПДВ

$$\text{ПП} + (\text{ПЗ} - \text{ПК}) > \text{ЄП}; \quad (5)$$

- при переході з загальної системи оподаткування з ПДВ на спрощену систему з ПДВ та при переході з загальної без ПДВ на спрощену систему без ПДВ

$$\text{ПП} > \text{ЄП}. \quad (6)$$

Водночас необхідно відзначити, що наведені формули не повною мірою відображають ефективність діяльності підприємства. Одним із найбільш розповсюджених показників діяльності підприємства є його чистий прибуток, тому що саме прибуток є основним джерелом формування майна підприємства, в тому числі його обігових коштів.

Чистий прибуток (ЧП_з) для загальної системи визначається як

$$\text{ЧП}_z = \text{ПО} - \text{ПП} = \text{ПО} \times (1 - C_{\text{тПП}}), \quad (7)$$

де ПО – прибуток до оподаткування;
 C_{тПП} – ставка податку на прибуток, коефіцієнт.

Чистий прибуток (ЧП_с) для спрощеної системи можна визначити як

$$\text{ЧП}_c = \text{ПО} - \text{ЄП} = \text{ПО} - \text{В} \times C_{\text{тЄП}}, \quad (8)$$

де C_{тЄП} – ставка єдиного податку, коефіцієнт;
 В – чистий дохід від реалізації.

На підставі формул 7–8 можна вивести умову, при якій доцільно переходити з загальної системи оподаткування на спрощену. При цьому дана умова незалежна від ставок як податку на прибуток, так і єдиного податку

$$\text{ЧП}_z < \text{ЧП}_c; \quad (9)$$

або

$$\text{ПО} \times (1 - C_{\text{тПП}}) < \text{ПО} - \text{В} \times C_{\text{тЄП}}. \quad (10)$$

Чистий прибуток є абсолютним показником прибутковості, але, на нашу думку, при визначенні необхідності переходу слід також враховувати й відносний показник прибутковості – рентабельність продажу (РП), яку зазвичай розраховують як співвідношення прибутку до оподаткування/операційного прибутку (ПО) до чистої суми виручки (В).

Але для того, щоб ув'язати рентабельність продажу зі ставками податків, виконаємо перетворення формули 6

$$ПО \times C_{ТПП} > В \times C_{ТЄП}. \quad (11)$$

Проводячи подальші перетворення рівняння, отримаємо:

$$\frac{ПО \times C_{ТПП}}{В} > \frac{В \times C_{ТЄП}}{В}. \quad (12)$$

$$\frac{\frac{ПО}{В} \times C_{ТПП}}{C_{ТПП}} > \frac{C_{ТЄП}}{C_{ТПП}} \quad (13)$$

$$\frac{ПО}{В} > \frac{C_{ТЄП}}{C_{ТПП}}. \quad (14)$$

Таким чином, при подальшому перетворенні рівняння граничну рентабельність продажу можна визначити як співвідношення ставки єдиного податку до ставки податку на прибуток

$$РП_{гр} > \frac{C_{ТЄП}}{C_{ТПП}} \quad (15)$$

У разі, якщо фактична рентабельність продажу (РП_ф) підприємства перевищує розрахований граничний рівень рентабельності (РП_{гр}), то підприємству доцільно перейти на спрощену систему оподаткування.

На підставі формули 14 можна розрахувати граничні рівні рентабельності продажу залежно від діючої ставки податку на прибуток та ставки єдиного податку. Для прикладу, виконаємо розрахунки за роками з урахуванням зміни ставки на прибуток і незмінною ставкою єдиного податку 7 %.

Таблиця 5

Граничні рівні рентабельності продажу при ставці єдиного податку 7 %

Table 5

Limit the profitability selling at a rate of only 7 % tax

<i>Рік</i>	<i>Ставка податку на прибуток згідно з ПКУ</i>	<i>Ставка єдиного податку</i>	<i>Граничний рівень рентабельності продажу РП_{гр}</i>
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4=3/2</i>
2010	25	7	0,2800
2011	23	7	0,3043
2012	21	7	0,3333
2013	19	7	0,3684
з 2014	16	7	0,4375

При застосуванні ставки 10 % розрахунки проводяться аналогічно, але сума прибутку до оподаткування буде додатково зменшена на суми податкового кредиту з ПДВ за придбаним ТМЦ (послугах, роботах).

Таким чином, запропонований підхід для прийняття рішення про вибір системи оподаткування СМП можливо описати алгоритмом (рис.1).

Розглянемо застосування показника граничного рівня рентабельності на умовному числовому прикладі – таблиця 6. Для вибору ефективної системи оподаткування у цьому випадку скористаємося таблицею 5. Під час розрахунків не враховуємо податки, які сплачуватимуться за обох варіантів системи оподаткування.

Таблиця 6

Визначення доцільності переходу на спрощену систему з урахуванням рентабельності продажу (умовний числовий приклад)

Table 6

Determining the feasibility of transition to a simplified system based on return on sales (conventional numerical example)

<i>Показник</i>	<i>Загальна система</i>	<i>Спрощена система</i>
Вартість придбання товару, грн.	1000,00	1000,00
Витрати на підготовку товару до продажу, грн.	500,00	500,00
Загальні витрати, грн.	1 500,00	1 500,00
Виручка від реалізації товару, без ПДВ, грн.	2 900,00	2 900,00
Прибуток до оподаткування, грн.	1 400,00	1 400,00
Рентабельність продажу	$1400/2900 = 0,4828$	$1400/2900=0,4828$
База оподаткування, грн.	1 400,00	2 900,00
Податок на прибуток (16 %), грн.	$1400*16\%/100= 224,00$	
Єдиний податок (7 %), грн.		$2900 * 7\%/100 = 203,00$
Чистий прибуток, грн.	1 176,00	1 197,00

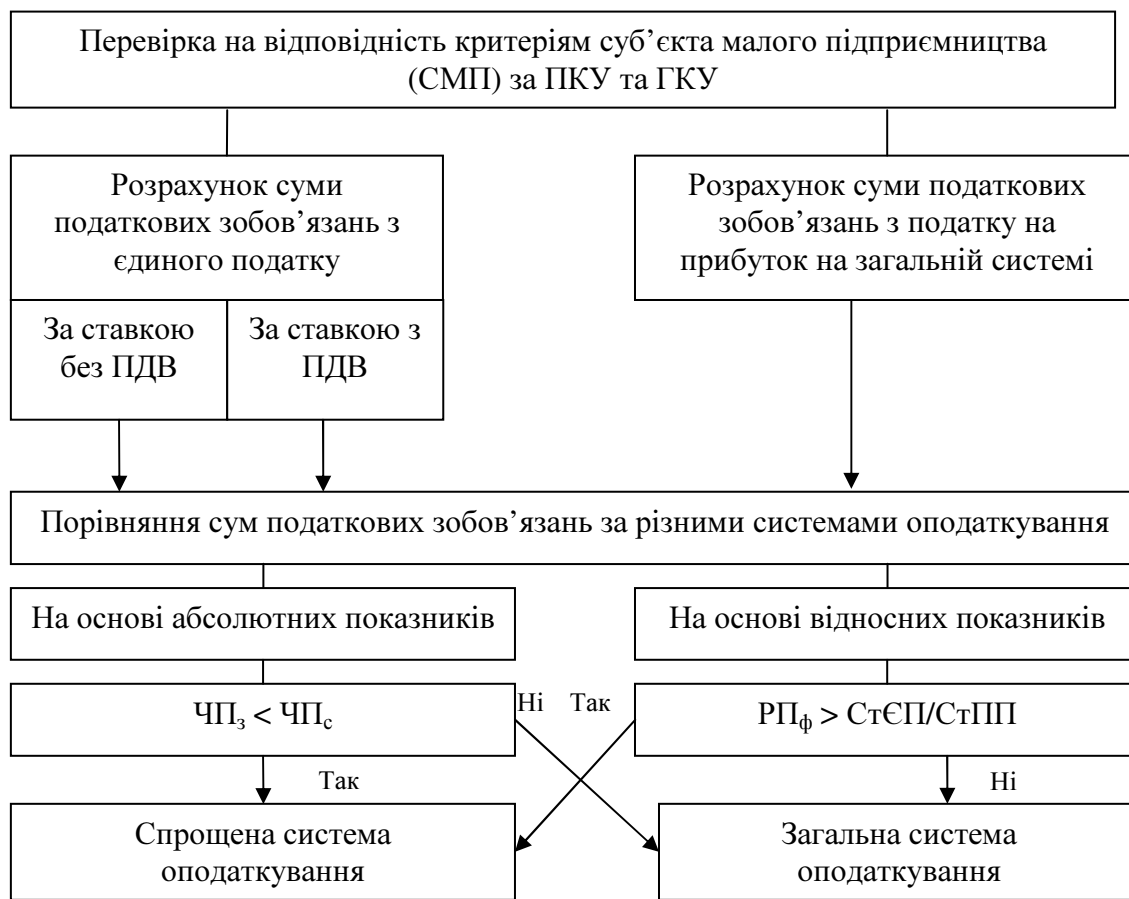

Рисунок 1. Порядок вибору системи оподаткування малого підприємства

Figure 1. Procedure for selection of small business taxation

Як можна побачити з наведеного прикладу, рентабельність продажу складає 0,4828, або 48,28 %. При цьому чистий прибуток, який залишається в розпорядженні підприємства при загальній системі (1176 тис. грн.) менше, ніж чистий прибуток при спрощеній системі (203 тис. грн.) Отже, це підтверджує розрахунки таблиці 5 – при застосуванні ставки податку на прибуток у розмірі 16 % та у випадку перевищення показника рентабельності 43,75 %, доцільніше використовувати спрощену систему оподаткування.

При переході на спрощену систему оподаткування також доцільно визначити, за якою економічно вигідною ставкою нараховувати та сплачувати єдиний податок.

Згідно з Ю.Б. Івановим [2] у загальному випадку для суб'єкта підприємництва розмір ставки єдиного податку, за якою він працює, не є принциповим питанням, якщо суми податкових платежів при обох ставках будуть однаковими. Оскільки різниця між цими двома варіантами спрощеного оподаткування стосується передусім ПДВ, при однаковій виручці від реалізації умову рівновигідності обох варіантів може бути подано у такому вигляді

$$7\% \times B + (ПЗ - ПК) = 10\% \times B, \quad (15)$$

де 7 %, 10 % – відповідно ставки єдиного податку.

Перетворюючи формулу, отримаємо

$$ПЗ - ПК = 3\% \times B.$$

Отже, якщо сума сплаченого ПДВ перевищує 3 % виручки від реалізації продукції, доцільно обирати 10-відсоткову ставку єдиного податку.

Розглянемо порядок прийняття рішення щодо вибору системи оподаткування на прикладі товариства з обмеженою відповідальністю ПФК «Содружество», що займається неспеціалізованою гуртовою торгівлею, а саме, торгівлею металобрухтом та металопрокатом.

Дохід за 2012 рік склав 17 533,8 тис. грн. Середньооблікова кількість працівників на підприємстві – 12 чоловік. Товариство не займається і не планує займатися видами діяльності, щодо яких законодавчо встановлено обмеження застосування спрощеної системи оподаткування. Отже, підприємство має право перейти на спрощену систему оподаткування у разі реєстрації платником єдиного податку буде віднесено до шостої групи платників. Враховуючи вищесказане та наведені у таблицях дані, для ТОВ ПФК «Содружество» існує можливість вибору між трьома варіантами оподаткування:

- загальна система оподаткування;
- спрощена система оподаткування – ставка податку 7 % + ПДВ;
- спрощена система оподаткування за ставкою податку 10 % від суми виручки.

У табл.7 наведено оцінку ефекту використання спрощених систем оподаткування порівняно зі звичайною системою оподаткування на прикладі ТОВ ПФК «Содружество» за ставками податків, які діятимуть у 2014 році.

Таблиця 7

Розрахунок платежів за звичайною та спрощеною системами оподаткування

Table 7

Calculation of payments for conventional and simplified taxation

Показник	Вид системи оподаткування		
	Загальна система	Спрощена система за ставкою 7 %	Спрощена система за ставкою 10 %
Вихідні дані			
Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	17 533 800	17 533 800	17 533 800
ПДВ	1 308 700	1 308 700	–
Собівартість реалізованої продукції	14 416 400	14 416 400	14 416 400
Інші витрати	1 626 500	1 626 500	1 626 500
Витрати, що вираховуються з доходу при визначенні суми податку на прибуток	16 042 900	–	–
Прибуток до оподаткування	182 200	182 200	1 490 900
База оподаткування	182 200	16 225 100	17 533 800
Податок на прибуток (16 %)	29152	–	–
Єдиний податок	–	1 135 757	1 753 380
Чистий прибуток	235581,36	–953 557	–262 480
Рентабельність продажу, %	1,34	–5,44	–1,5

Отже, для Товариства з обмеженою відповідальністю ПФК «Содружество» є економічно недоцільним переходити на спрощену систему оподаткування, бо обсяг платежів не зменшується, а навпаки, набагато збільшується, а чистий прибуток перетворюється у збиток підприємства. Це пояснюється низькою рентабельністю діяльності підприємства, адже доходи практично дорівнюють витратам. При загальній системі оподаткування при збільшенні витрат, сума податку на прибуток зменшується, а в спрощеній системі оподаткування сума податку на прибуток не залежить від витрат. Отже, якщо підприємство займається малорентабельним видом діяльності, то в таких випадках слід обирати загальну систему оподаткування.

Висновки. Запропонований підхід щодо вибору системи оподаткування дає можливість підприємству зробити раціональний вибір системи оподаткування спираючись на один з головних показників ефективності діяльності підприємства – рентабельність продажу. На

основі цього показника було доведено, що чим нижчий рівень прибутковості (рентабельності), тим менш вигідно малому підприємству переходити на спрощену систему оподаткування, обліку та звітності. Перехід на спрощену систему оподаткування може бути економічно вигідним тільки високорентабельним малим підприємствам. Проте, звичайно, остаточне рішення щодо вибору системи оподаткування має приймати платник податків з урахуванням таких індивідуальних чинників, як особливості господарської діяльності, наявність податкових пільг, потенційні можливості податкової оптимізації і т.п.

Подальші дослідження проблем вибору системи оподаткування для підприємств малого бізнесу мають бути спрямовані на планування та оптимізацію податкового навантаження на основі сучасних методів бюджетування.

Conclusions. The offered approach to a choice of system of the taxation gives the chance to the enterprise to make a rational choice of system of the taxation leaning on one of the main indicators of efficiency of activity of the enterprise – profitability of sales. On the basis of this indicator it was proved that the level of profitability (profitability) is lower, to the favourably small enterprise you will pass to the simplified system of the taxation, the account and the reporting. Transition to the simplified system of the taxation can be to highly profitable small enterprises economic only. But, of course, at the choice of taxation system the taxpayer has to make a final decision taking into account such individual factors, as features of economic activity, existence of tax privileges, potential opportunities of tax optimization, etc.

Further researches of problems of a choice of system of the taxation for small business enterprises have to be directed on planning and optimization of tax loading on the basis of modern methods of budgeting

Використана література

1. Гоголь, Т.А. Світовий досвід розвитку малого бізнесу та його адаптація в Україні // Вісник Чернігівського державного технологічного університету: збірник [Текст] / А.Т. Гоголь. – 2010. – №46. – С.120–129.
2. Іванов, Ю.Б. Альтернативні системи оподаткування : монографія [Текст] / Ю. Б. Іванов.– Харків : ХДЕУ-Торнадо, 2003.– 517 с.
3. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=35&nreg=2755-17>.
4. Ліпич, М.А. Методика вибору оптимальної системи оподаткування суб'єктами малого підприємництва [Текст] / М.А. Ліпич // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – 2012.– №5 – С. 62–66.
5. Ананська, М.О. Обґрунтування доцільності використання загальної системи оподаткування підприємствами малого бізнесу юридичними особами на засадах альтернативності [Текст] / М.О. Ананська, М.О. Митрофанова // Економіка: реалії часу. – 2012. – №3–4(4–5). – С. 101–108.
6. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
7. Червінська, О.С. Вибір оптимальної системи оподаткування для малих підприємств [Текст] / О.С. Червінська, Г.С. Кавна, Ю.І. Копач // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.10 – С. 265–270.